

تهیه و طراحی : محمد یولچی خانی

اگر این محتوا مفید بود یا اگر word این محتوا را خواستید با شماره:

« ۰۹۱۰۰۴۸۲۵۲۲ » تماس وبا واریز مبلغ دلخواه ما را یاری کنید.

درسنامه

حکمت معاصر

اگر از حدود صد سال قبل تاکنون را دوره معاصر تلقی کنیم، می توانیم بگوییم که این دوره یک تفاوت عمده با دوره های قبل دارد. این تفاوت عمده، همان ورود فلسفه های جدید اروپا به جهان اسلام و از جمله، به کشور ما می باشد.

دو نکته در باره حکمت معاصر

نکته اول:

پس از سقوط دولت صفویان (که دوره ظهور فیلسوفان بزرگی مانند ملاصدرا بود)، نابسامانی هایی ایران را فرا گرفت که تا مدت های طولانی ادامه یافت. این نابسامانی ها، حیات علمی و فرهنگی را به شدت ضعیف کرد و همه علوم، از جمله فلسفه را از رونق انداخت. در اواخر حکومت قاجار که یک جنبش فکری و اجتماعی در ایران شکل گرفت و در حوزه فرهنگ نیز جنب و جوشی پدیدار شد، مسئله های فکری و فلسفی جدیدی نیز مطرح گردید که زمینه را برای حیات مجدد فلسفه فراهم کرد.

نکته دوم:

با اینکه در این دوره فلسفه های اروپایی وارد ایران شد و توجه علاقه مندان را به خود جلب کرد، اما از آنجا که ایران در یک دوره طولانی مهد فلسفه بود و مکتب های بزرگ فلسفی، مانند مکتب مشاء

و اشراق و متعالیه در آن رونق داشت، برخورد فیلسوفان ایرانی با فلسفه های اروپایی بدین صورت بود که تلاش کردند با بهره گرفتن از ذخیره ارزشمند فلسفی خود، فلسفه های جدید اروپایی را بفهمند و ارزیابی کنند.

حکیم و عارف مجاهد امام خمینی (ره)

همگان امام خمینی را به عنوان رهبری کننده یک انقلاب مذهبی در قرن چهاردهم هجری می شناسند. اما کمتر کسی می داند این مرد مجاهد که در دوره کهنولت یک انقلاب بزرگ را رهبری کرد، در دوره جوانی و در طی حدود ۲۰ سال مهم ترین و مشکل ترین کتاب های فلسفی و عرفانی، مانند اسفار ملاصدرا و شفا ابن سینا را تدریس می کرده است.

امام خمینی در سال ۱۲۸۱ ه. ش. در خمین متولد شد. در همان کودکی و نوجوانی علوم مقدماتی را آموخت و برای آموختن فلسفه و عرفان به حضور استادان بزرگ آن زمان، از جمله سید ابوالحسن رفیعی قزوینی و آیت الله شیخ محمد علی شاه آبادی رسید.

کتاب های ارزنده مباحث عرفانی امام خمینی (ره)

۱- تعلیقات به شرح فصوص الحکم ۲- شرح بر مصباح الانس ۳- مصباح الهدایه ۴- اراده و طلب ۵- شرح دعای سحر ۶- سر الصلوه ۷- آداب الصلوه

امام خمینی (ره) و تربیت شاگردان

امام خمینی تلاش کرد که طلاب مستعد و نواندیش را تحت تربیت فکری و عملی خود قرار دهد و آنان را آماده ورود به فعالیت های فرهنگی و اجتماعی نماید.

این طلاب بعدها به شخصیت های درجه اول حوزه تبدیل شدند، معمولاً در علوم عقلی و فلسفه متبحر بودند و مسائل فکری روز را می دانستند و برای ایجاد یک تحول فکری و فرهنگی پیش قدم بودند.

حکیم بزرگ دوره معاصر

استاد علامه سید محمد حسین طباطبایی بزرگ ترین شخصیت فلسفی معاصر و وارث حکمای بزرگ اسلامی است.

ایشان در سال ۱۲۸۱ هجری شمسی در تبریز متولد شد و در همان شهر مقدمات دانش را آموخت. در سال ۱۳۰۴ برای ادامه تحصیل به نجف اشرف رفت به محضر استادان بزرگ راه یافت و با همتی بلند، در تحصیل مدارج عالی علم در فقه، فلسفه، کلام، ریاضیات و برخی علوم دیگر گام نهاد.

شرایط علمی و نیازهای فکری و فرهنگی قم در ابتدای ورود علامه طباطبایی به قم

اولاً: اندیشه های جدید و مکتب های فلسفی که از اروپا به ایران آمده، به خصوص تفکرات ماتریالیستی و مکتب مارکسیسم، در حال گسترش است.

ثانیاً: حوزه های علمیه آمادگی لازم برای مواجهه با این افکار و اندیشه ها را ندارد و تدریس فلسفه و مباحث فلسفی که می تواند زمینه نقد و ارزیابی مکاتب و اندیشه های جدید را فراهم کند، همچنان اندک است و مورد استقبال قرار نمی گیرد و در برنامه درسی طلب جایگاهی ندارد.

اقدامات علامه طباطبایی در ابتدای ورود به قم

۱- تدریس فلسفه، ناظر بر مسائل روز فلسفی

۲- احیاء تدریس و تفسیر قرآن کریم

۳- علامه طباطبایی در نظر داشت که فعالیت های علمی و فرهنگی خود را از محدوده حوزه فرائد برد و به دانشگاه ها و حتی به محیط های فرهنگی جهانی بکشاند.

۴- تربیت شاگردان

کتاب اصول فلسفه و روش رئالیسم

علامه طباطبایی علاوه بر تدریس شفای ابن سینا و اسفار ملاصدرا، تصمیم گرفت یک دوره فلسفه اسلامی را به سبکی که مسائل روز در آن طرح شده باشد، تألیف کند. به همین منظور کلاسی تشکیل داد که طلاب برجسته و آشنا به مسائل در آن شرکت می کردند و مکتب های فلسفی و به خصوص مارکسیسم که در آن ایام رونق داشت مورد نقد و بررسی قرار می گرفت. حاصل این جلسات کتاب «کتاب اصول فلسفه و روش رئالیسم» است که شامل متن اصلی و پاورقی های توضیحی است. متن را علامه طباطبایی نوشته است و پاورقی ها را استادشید مطهری که در آن جلسات حضور داشته، به اصل مباحث افزوده است. این کتاب در روشن کردن افکار طلاب و دانشجویان و دانش پژوهان نقشی تعیین کننده داشت.

ویژگی کتاب اصول فلسفه و روش رئالیسم

علامه و مطهری در این کتاب نشان دادند که می توان از ذخیره فلسفی صدرائی بهره گرفت و متناسب با مهم ترین مسئله های فلسفی روز مجموعه ای تألیف کرد که پاسخگوی نیازهای ما در همین عصر باشد.

ویژگی دیگر این کتاب که تا آن روز در حوزه فلسفه در ایران سابقه نداشت، نگاه تطبیقی به فلسفه بود، علمه و استاد مطهری در این کتاب تلاش می کنند که در مباحث مهمی مثل شناخت و علّیت، دیدگاه های فیلسوفان اروپایی و ماتریالیست ها را با دیدگاه خود در فلسفه اسلامی مقایسه کنند و ارزیابی خود را ارائه دهند. این کار، در برخی آثار استاد مطهری نیز ادامه پیدا کرد.

سه تألیف فلسفی

۱- اصول فلسفه و روش رئالیسم

۲- بدایه الحکمة برای تدریس در سطح اولّیه است.

۳- نهایه الحکمة برای تدریس در سطح بالاتر و تخصصی تر است.

احیاء تدریس و تفسیر قرآن کریم

یکی از اقداماتی که در آن عصر ضروری بود، توجه دادن جامعه به آموزه های قرآن کریم و بهره مندی از آن در زندگی روزمره و تحولات اجتماعی بود. علمه، همان طور که خود نوشته اند، جلسه تفسیری تشکیل داد و به تفسیر قرآن با سبکی جدید پرداخت که نتیجه آن تألیف یک تفسیر ۲۰ جلدی است.

ایشان در این تفسیر، آیات قرآن کریم را به کمک آیات دیگر تفسیر می کند و نشان می دهد که این کتاب آسمانی یک منظومه و یک مجموعه کاملاً منسجم است.

ایشان علاوه بر این، برای تبیین بیشتر آیات و برای پیوند با مسائل روز، به مباحث مستقل فلسفی می پردازد و مجموعه ای غنی از مباحث فلسفی را در کنار تفسیر آیات ارائه می دهد.

هانری کربن

هانری کربن، فیلسوف برجسته فرانسوی که حدود ۲۰ سال با دانشگاه تهران همکاری می کرد، در ملاقات های متعددی با علامه طباطبایی، از نظرات ایشان درباره فلسفه، عرفان و مکتب شیعه استفاده کرد. حاصل مذاکرات کربن با علامه دو جلد کتاب تحت عنوان «شیعه» و «رسالت شیعه» در دنیای امروز می باشد.

شاگردان علامه طباطبایی

استاد شهید مطهری، شهید دکتر بهشتی، شهید دکتر باهنر، آیت الله جوادی آملی، آیت الله حسن زاده آملی و آیت الله محمدتقی مصباح

برجسته ترین شاگرد

بنا به بیان امام خمینی و علامه طباطبایی، متفکر شهید مرتضی مطهری شاگرد ممتاز این دو استاد بزرگ به شمار می آید.

فلسفه الهی و فلسفه مبتنی بر اصالت حس و ماده

فلسفه الهی نظیر فلسفه افلاطون و فارابی رنگ و بوی زندگی را الهی می کند.

و یک فلسفه مبتنی بر اصالت حس و ماده، غایات و اهداف زندگی را در محدوده امور مادی قرار می دهد.

الگوی نظام فکری

اکنون در اینجا می خواهیم همان حقیقت را به زبانی دیگر بیان کنیم که ساختار و نظام فکری هر فرد، مشابه با یک درخت است که مبانی فلسفی پذیرفته شده توسط آن فرد به منزله ریشه آن درخت می باشد و سایر افکار و اندیشه های وی مانند نگاه او به زندگی، به سیاست و خانواده شاخ و برگ های آن درخت شمرده می شوند. از این رو به میزانی که آن ریشه کم عیب و سالم باشد، شاخ و برگ ها نیز کم عیب و سالم خواهند بود و هر قدر که ریشه قوی و استوار باشد، شاخ و برگ های قوی و محکمی نیز خواهد داشت.

تقسیم افراد در رابطه با الگوی نظام فکری

۱- کسانی که کمتر اهل اندیشه ورزی هستند و اصولاً یک نظام فکری مشخص شده برای خود ندارند. اینان زندگی شان را به تقلید از یگران می گذرانند و تصمیم گیری آنها تابع جو حاکم بر جامعه است.

۲- کسانی که وارد عرصه تفکر شده و دارای افکار فلسفی شده اند، اما نه هنوز آن

افکار فلسفی به خوبی در آنها شکل گرفته و نه هنوز می توانند میان آن افکار و مسائل زندگی ارتباط برقرار کنند. اینان، گاهی براساس افکار خود تصمیم می گیرند و گاهی بیرون از آن اساس. اینان در حال رشد و پیشرفت هستند.

۳- برخی از افراد در انتخاب ریشه درخت و پایه نظام فکری خود دچار خطا و اشتباه می شوند و ریشه ای ناکارآمد و ناسالم در زمین زندگی قرار می دهند و در نتیجه، به یک سبک زندگی معیوب و ناسالم می رسند.

۴- گروهی از افراد نیز هستند که هم ریشه درخت فکری را به درستی انتخاب کرده اند و پایه های استواری برای نظام فکری خود ساخته اند و هم با دقت و تأمل فراوان و با عقلانیت بالا، شاخ و برگ های سالم و قوی و استواری از آن ریشه اسنباط و استخراج کرده اند. در نتیجه، وقتی که به طور مثال، درباره فرهنگ صحبت می کنند، مخاطب فهیم می داند که این سخن دقیقاً برگرفته از مبانی فلسفی است و این سخن به منزله شاخه و آن مبانی به منزله ریشه همین شاخه است.

۵- بسیاری هم هستند که مبنا و ریشه خوبی برای ساختمان اندیشه ای خود انتخاب کرده اند، اما آن قدرت عقلی و تفکری را ندارند که میان این مبانی و تصمیم گیری های زندگی، در سیاست، خانواده، اقتصاد و نظایر آن پیوند ایجاد کنند. لذا درخت اندیشه آنها شاخ و برگ های شاداب و مناسبی ندارد.

الف) سوالات کامل کردنی :

- ۱- ورود فکری و فلسفی که در ایران، با آغاز به صورت گسترده ای شروع شده بود، تا به امروز ادامه یافت . (**نهضت مشروطه**)
- ۲- علامه طباطبایی حتی روش تفسیری خود را که روش تفسیر است، از مرحوم آموخته بود. (**قرآن به قرآن - قاضی**)
- ۳- در کتاب علامه طباطبایی مکتب های فلسفی و به خصوص مارکسیسم مورد نقد و بررسی قرار گرفته است. (**اصول فلسفه و روش رئالیسم**)
- ۴- یژگی دیگر کتاب اصول فلسفه و روش رئالیسم که تا آن روز در حوزه فلسفه در ایران سابقه نداشت، نگاه به فلسفه بود. (**تطبیقی**)
- ۵- علامه طباطبایی، همچنین دو کتاب درسی در دو سطح برای تدریس فلسفه نوشت به نام برای تدریس در سطوح اولیه و برای تدریس در سطوح بالاتر و تخصصی تر. (**بدایه الحکمه-نهایة الحکمه**)
- ۶- فیلسوف برجسته فرانسوی در ملاقات های متعددی با علامه طباطبایی، از نظرات ایشان درباره فلسفه، عرفان و مکتب شیعه استفاده کرد. (**هانری کربن**)
- ۷- حاصل مذاکرات کربن با علامه، دو جلد کتاب تحت عنوان و در دنیای امروز می باشد. (**« شیعه » - « رسال تشیع »**)
- ۸- بنا به بیان امام خمینی و علامه طباطبایی، متفکر شهید شاگرد ممتاز این دو استاد بزرگ به شمار می آید. (**مرتضی مطهری**)

۹- علامه طباطبایی جلسه تفسیری تشکیل داد و به تفسیر قرآن با سبکی جدید پرداخت که نتیجه آن تألیف یک تفسیر قرآن جلدی است. (بیست)

ب) سوالات کشف ارتباط:

الف: سوالات	ب: پاسخ ها
۱- مولف کتاب تفسیر قرآن	تطبیقی=۳
۲- مولف کتاب رسالت تشیع	شهید مطهری=۴
۳- ویژگی دیگر کتاب اصول فلسفه و روش رئالیسم	قاضی=۸
۴- شاگرد ممتاز امام خمینی و علامه طباطبایی	علامه طباطبایی=۱
۵- از آثار هانری کربن	هانری کربن=۲
۶- نقد و بررسی مارکسیسم در این کتاب انجام شده است.	نهایة الحکمه=۷
۷- کتابی در سطح عالی فلسفه	اصول فلسفه و روش رئالیسم=۶
۸- استاد تفسیر علامه طباطبایی	شیعه=۵

ج) گزاره های فلسفی صحیح و غلط:

- ۱- ورود فکری و فلسفی که در ایران، با آغاز نهضت مشروطه به صورت گسترده ای شروع شده بود، تا به امروز ادامه یافت. (ص)
- ۲- ورود فلسفه های جدید اروپا به جهان اسلام و از جمله، به کشور ما از سالیان دراز و از چندین قرن پیش ادامه دارد. (غ)
- ۳- از آغاز دوره معاصر تاکنون، آثار مکتوب فیلسوفان بزرگ غرب به زبان فارسی ترجمه شده است. (ص)
- ۴- بعد از افول حکومت صفویان، علوم مختلف و از جمله فلسفه تا حدود زیادی از رونق افتاد. (ص)
- ۵- بعد از گذر از دوره رکود و افول، با شروع تحولات فکری در آغاز مشروطه، جنب و جوشی نیز در فلسفه پیدا شد و بار دیگر بازار فلسفه رونق یافت. (ص)
- ۶- امام خمینی، فقیه، عارف و فیلسوفی بود که تلاش کرد فلسفه در حوزه علمیة قم رونق یابد و خود نیز سال های متمادی به تدریس فلسفه پرداخت. (ص)
- ۷- استاد علامه سید محمدحسین طباطبایی بزرگ ترین شخصیت فلسفی معاصر و وارث حکمای بزرگ اسلامی است. (ص)

۸-استاد مرتضی مطهری شاگرد برجسته علامه طباطبایی و امام خمینی، توانست تدریس فلسفه اسلامی را گسترش دهد و با بحث های تطبیقی، جایگاه فلسفه اسلامی را در دوره معاصر تقویت نماید. (ص)

۹- فلسفه افلاطون و فارابی سبک زندگی مادی را به ارمغان می آورد = (غ)

۱۰- فلسفه مبتنی بر اصالت حس و ماده، رنگ و بوی معنوی و الهی به زندگی می بخشد = (غ)

۱۱- ساختار و نظام فکری هر فرد، مشابه با یک درخت است که دارای ریشه و شاخ و برگ و ثمراتی است. (ص)

۱۲- هانری کربن، فیلسوف برجسته فرانسوی از شاگردان امام خمینی بود و با دانشگاه های ایران همکاری گسترده داشت. (غ)

۱۳- کتاب تفسیر قران علامه طباطبایی تفسیر قران به شکل روایی و با استفاده از احادیث و روایات بود. (غ)

۱۴- ویژگی کتاب نهایة الحکمه که تا آن روز در حوزه فلسفه در ایران سابقه نداشت، نگاه تطبیقی به فلسفه بود = (غ)

۱۵- ویژگی کتاب اصول فلسفه و روش رئالیسم که تا آن روز در حوزه فلسفه در ایران سابقه نداشت، نگاه تطبیقی به فلسفه بود = (ص)

د) سوالات تشریحی :

۱- معروفترین شاگرد امام خمینی چه کسی بود؟

شهید مطهری

۲- بزرگ ترین شخصیت فلسفی معاصر کیست؟

استاد علامه سید محمد حسین طباطبایی بزرگ ترین شخصیت فلسفی معاصر و وارث حکمای بزرگ اسلامی است.

۳- علامه طباطبایی تدریس چه درس هایی را در سال ۱۳۲۵ در قم شروع کرد؟

درس فلسفه، - درس تفسیر قرآن - درس اخلاق

۴- کتاب مهم علامه طباطبایی و موضوع آن را بنویسید.

اصول فلسفه و روش رئالیسم - علامه در این کتاب نه تنها ارکان ماتریالیسم را نقد می کند بلکه یک دوره فلسفه اسلامی را به گونه ای ارائه می دهد که پاسخ گوی مسئله های روز هم باشد.

۵- کدام فیلسوف اروپایی به دیدار علامه طباطبایی رفت و در جلسات درس ایشان نشست؟ و حاصل جلسات علامه با ایشان چه کتاب هایی شد؟

۶- کتاب ارزشمند تفسیر میزان نوشته کیست و در چند جلد نوشته شده است؟

علامه طباطبایی - بیست جلد

۷- مهم ترین فیلسوفان دوره معاصر را بنویسید.

میرزا ابوالحسن رفیعی قزوینی، میرزا مهدی آشتیانی، آقامیرمحمد کاظم عصار و آقامحمد رضا قمشه ای، علامه طباطبایی، امام خمینی، شهید مطهری، شهید دکتر بهشتی، شهید دکتر باهنر، آیت الله جوادی آملی، آیت الله حسن زاده آملی و آیت الله مصباح یزدی.

۸- چه عواملی باعث شد دیگر ابعاد فلسفی و عرفانی امام خمینی کمتر آشکار شود؟

جنبه سیاسی و فقهی امام و رهبری معجزه آسای آن بزرگوار در انقلاب اسلامی باعث شد تا دیگر ابعاد شخصیت ایشان کمتر آشکار شود.

۹- استاد علامه سید محمد حسین طباطبایی کی و کجا متولد شد؟ برای ادامه تحصیل کی و به کجا رفت؟

ایشان در سال ۱۲۸۱ هجری شمسی در تبریز متولد شد و در همان شهر مقدمات دانش را آموخت. در سال ۱۳۰۴ برای ادامه تحصیل به نجف اشرف رفت به محضر استادان بزرگ راه یافت و با همتی بلند، در تحصیل مدارج عالی علم در فقه، فلسفه، کلام، ریاضیات و برخی علوم دیگر گام نهاد.

۱۰- شاگردان معروف علامه طباطبایی را بنویسید.

نتیجه تدریس ایشان در قم تربیت تعداد زیادی شاگرد بود که با علوم عقلی آشنا بودند، مسائل فکری روز را می دانستند و برای ایجاد یک تحول فکری و فرهنگی پیش قدم شده بودند؛ شاگردانی مانند استاد شهید مطهری، شهید دکتر بهشتی، شهید دکتر باهنر، آیت الله جوادی آملی، آیت الله حسن زاده آملی و آیت الله مصباح یزدی.

۱۱- در زمان علامه طباطبایی چه تفکراتی در ایران در حال گسترش بود؟

فعالیت علمی علامه طباطبایی در زمانی آغاز شد که اندیشه های جدید و مکتب های فلسفی از اروپا به ایران آمده بودند و تفکرات ماتریالیستی و مکتب مارکسیسم در حال گسترش در ایران بود.

۱۲- چند مورد از آثار علمی و عرفانی و فلسفی امام خمینی (ره) را بنویسید.

تعلیقات بر شرح فصوص الحکم و مصباح الانس - مصباح الهدایه - اراده و طلب - شرح دعای سحر - سر الصلاة - آداب الصلوه

۱۳- اساتید برجسته امام خمینی (ره) در رشته فلسفه و عرفان چه کسانی بودند؟

امام خمینی (ره) برای آموختن فلسفه و عرفان به حضور استادان بزرگ آن زمان، از جمله سید ابوالحسن رفیعی قزوینی و آیت الله شیخ محمد علی شاه آبادی رسید.

۱۴- شرایط علمی و نیازهای فکری و فرهنگی جامعه همزمان با ورود علامه طباطبایی به قم جهت تدریس علوم دینی چگونه بود؟

اولاً: اندیشه‌های جدید و مکتب‌های فلسفی که از اروپا به ایران آمده، به خصوص تفکرات ماتریالیستی و مکتب مارکسیسم، در حال گسترش در جامعه است.

ثانیاً: حوزه‌های علمیة آمادگی لازم برای مواجهه با این افکار و اندیشه‌ها را ندارد و تدریس فلسفه و مباحث فلسفی که می‌تواند زمینه نقد و ارزیابی مکاتب و اندیشه‌های جدید را فراهم کند، رونقی ندارد و مورد استقبال مدیران حوزه قرار نمی‌گیرد و در برنامه درسی طلب جایگاهی ندارد.

۱۵- علامه طباطبایی پس از ورود به قم جهت تدریس علوم دینی با توجه به شرایط آن روز چه اقداماتی انجام داد؟

۱- تدریس فلسفه، ناظر بر مسائل روز فلسفی؛ ایشان علاوه بر تدریس شفای ابن سینا و اسفار ملاصدرا، تصمیم گرفت یک دوره فلسفه اسلامی را به سبکی که مسائل روز در آن طرح شده باشد، تدریس و تألیف کند.

۲- احیای تدریس و تفسیر قرآن کریم؛ یکی از اقداماتی که در آن عصر ضروری بود، توجه دادن جامعه به آموزه‌های قرآن کریم و بهره‌مندی از آن در زندگی روزمره و تحولات اجتماعی بود. علمه، همان‌طور که خود نوشته‌اند، جلسه تفسیری تشکیل داد و به تفسیر قرآن با سبکی جدید پرداخت که نتیجه آن تألیف یک تفسیر ۲۰ جلدی است. ایشان در این تفسیر، هر آیه از قرآن کریم را به کمک آیات دیگر تفسیر می‌کند.

۳- ارتباط با مراکز دانشگاهی و فرهنگی؛ علمه طباطبایی در نظر داشت که فعالیت‌های علمی و فرهنگی خود را از محدوده حوزه فراتر برد و به دانشگاه‌ها و حتی به محیط‌های فرهنگی جهانی بکشد. از این رو ایشان، با استادان دانشگاه ملاقات می‌کرد و برای آنها جلساتی تشکیل می‌داد.

۴- تربیت شاگردان: حلقه‌های فکری و جلسات تدریسی که علامه طباطبایی در قم آغاز کرد، گرچه در ابتدا کم جمعیت و گمنام بود، اما به سرعت به مهم‌ترین جریان فکری و علمی قم تبدیل شد و آنان که به دنبال تحول در حوزه‌های علمی و روزآمد کردن مباحث فلسفی و فکری بودند، گرد این استاد جمع شدند، شاگردانی ممتاز و مستعد چون استاد شهید مطهری، شهید دکتر بهشتی، شهید دکتر باهنر، آیت الله جوادی آملی، آیت الله حسن زاده آملی و آیت الله محمدتقی مصباح و بسیاری دیگر از متفکران معاصر.

۱۶- افراد جامعه از نظر درخت اندیشه‌شان، و ساختار و نظام فکری به چند دسته تقسیم می‌شوند آنها را مختصراً بنویسید.

۱- کسانی که کمتر اهل اندیشه‌ورزی هستند و اصولاً یک نظام فکری مشخص شده برای خود ندارند. اینان زندگی‌شان را به تقلید از دیگران می‌گذرانند و تصمیم‌گیری آنها تابع جو حاکم بر جامعه است.

۲- کسانی که وارد عرصه تفکر شده و دارای افکار فلسفی هستند، اما هنوز آن افکار فلسفی به خوبی در آنها شکل نگرفته و هنوز نمی توانند میان آن افکار و مسائل زندگی ارتباط برقرار کنند. اینان، گاهی براساس افکار خود تصمیم می گیرند و گاهی بیرون از آن. اینان در حال رشد و پیشرفت هستند.

۳- برخی از افراد در انتخاب ریشه درخت و پایه نظام فکری خود دچار خطا و اشتباه شده و ریشه ای ناکارآمد و ناسالم در زمین زندگی قرار داده اند و در نتیجه، به یک سبک زندگی معیوب و ناسالم رسیده اند.

۴- گروهی از افراد نیز هستند که هم ریشه درخت فکری را به درستی انتخاب کرده اند و پایه های استواری برای نظام فکری خود ساخته اند و هم با دقت و تأمل فراوان و با عقلانیت بالا، شاخ و برگ های سالم و قوی و استواری از آن ریشه استنباط و استخراج کرده اند.

۱۷- سبک زندگی و آثار مکتوب و غیرمکتوب شهید مطهری چگونه بود؟

سبک زندگی و آثار مکتوب و غیرمکتوب شهید مطهری نشان دهنده آن است که ایشان نمونه عالی و برجسته گروه چهارم می باشد و موفق شده براساس عمیق ترین اندیشه های فلسفی که با نبوغ فکری خود از دو استاد و حکیم بزرگ معاصر آموخته بود و با تفکر در قرآن کریم و سخنان معصومین کسب کرده بود، یک نظام فکری و عملی خردمندانه را سامان دهد. این نظام فکری و عملی در عین اتکا به میراث ماندگار تمدن اسلامی، پاسخگوی نیازهای زمان و عصر حاضر ما می باشد.

ذکر نمونه*

آیا می توانید برخی مکاتب فلسفی در اروپا را که در صد سال اخیر وارد ایران شده و طرفدارانی پیدا کرده اند، نام ببرید؟

۴- اثبات گرایی

۳- اپیکوریسم

۲- فلسفه لیبرالیسم

۱- فلسفه مارکسیست

۶- گزیستانسیالیسم

۵- اوانیمیسم

تطبیق و مقایسه

با توجه به آنچه درباره امام خمینی و علامه طباطبایی در اینجا آمد، این دو شخصیت را با هم مقایسه کنید و ویژگی های مشترک آنها را بیان نمایید.

۱- هر دو در زمان خود در تدریس فلسفه مخالفانی داشتند و با بهترین روش ممکن با مخالفان تدریس فلسفه بر خورد کردند.

۲- هر دو به روش تطبیقی به بیان و توضیح و تدریس فلسفه اسلامی مبادرت ورزیدند.

۳- هر دو به تدریس فلسفه، ناظر بر مسائل روز فلسفی؛ پرداختند.

خودارزیابی

هرکدام از ما خوب است که خود را ارزیابی کنیم و ببینیم که جزء کدام دسته قرار می گیریم و برای رسیدن به آینده بهتر باید چگونه عمل نماییم.

این فعالیت، بدان جهت مطرح گردیده که هر دانش آموزی بکوشد شناخت درستی از خود به دست آورد و بداند که آیا یک اندیشه نظام مند دارد یا نه. البته معمولاً شخصیت نظام مند فکری افراد در این سنین کمتر شکل می گیرد. به همین جهت هم رفتارهای متناقض از جوانان و نوجوانان سر می زند. متأسفانه برخی از افراد تا پایان عمر هم صاحب یک نظام فکری نمی شوند و به همین جهت در بسیاری از حوادث دچار سردرگمی و تصمیم گیری های غلط و نادرست می گردند.

ذکر نمونه

عدالت، آرمان فطری انسان هاست. همه آرزو می کنند که در یک جامعه عادلانه زندگی کنند. فیلسوفان علوم سیاسی همواره تلاش کرده اند با یک تبیین فلسفی ضرورت عدالت و ابعاد آن را روشن کنند. شهید مطهری کتابی دارد با نام «عدل الهی» ایشان در این کتاب جایگاه عدل را در «وجودشناسی» تبیین می کند و ثمرات آن را تا ابعاد مختلف حیات اجتماعی انسان نشان می دهد. اکنون به عبارتی از ایشان توجه کنید که در عین کوتاهی، سیمای کلی کتاب را به ما نشان می دهد. ایشان می گوید:

در قرآن، از توحید گرفته تا معاد = **فلسفه دین**

از نبوت تا امامت و زعامت = **فلسفه دین و فلسفه سیاست**

و از آرمان های فردی = **انسان شناسی فلسفی و فلسفه اخلاق**

تا هدف های اجتماعی = **فلسفه اجتماع**

همه بر محور عدل استوار شده است...

عدل قرآن، آنجا که به توحید یا معاد مربوط می شود، به نگرش انسان به هستی و آفرینش، است شکل خاصی می دهد و به عبارت دیگر، نوعی «جهان بینی» است. = **فلسفه دین**

آنجا که به نبوت و تشریع و قانون مربوط می شود، یک «... معیار» و «مقیاس» قانون شناسی است. **فلسفه دین و فلسفه فقه**

آنجا که به امامت و رهبری مربوط می شود، یک «شایستگی» است = **فلسفه سیاست و حکمرانی**

آنجا که پای اخلاق به میان می آید، آرمانی انسانی است = **انسان شناسی فلسفی و فلسفه اخلاق**

و آنجا که به اجتماع کشیده می شود، یک «مسئولیت» است = **فلسفه اجتماع**

با توجه به آموخته های قبلی درباره «فلسفه های مضاف» و «هستی شناسی» ببینید هر یک از عبارت های ایشان مربوط به کدام یک از فلسفه های مضاف زیر است، شماره مخصوص آن فلسفه را روبه روی عبارت بنویسید.

۱- انسان شناسی فلسفی ۲- فلسفه اجتماع ۳- فلسفه سیاست و حکمرانی ۴- فلسفه فقه ۵- فلسفه اخلاق ۶- فلسفه دین

توجه : (ممکن است برخی عبارت ها به دو مورد از فلسفه های مضاف مربوط باشد).

جواب در جایگاه مورد نظر نوشته شد.

ذکر نمونه

آثار مکتوب شهید مطهری مبنایی ترین موضوعات فلسفی تا عملی ترین موضوعات فردی و اجتماعی را شامل می شود که می توانیم این آثار را از آثار فلسفی محض تا آثار مربوط به زندگی جاری در سه پله و رتبه، از بسیار فلسفی تا موضوعات جاری قرار دهیم. نام برخی از آثار ایشان را در اینجا آورده ایم. شما صرفا براساس نام کتاب ها، آن طور که خود تشخیص می دهید، رتبه های آنها را مشخص کنید.

حرکت و زمان (شرح کتاب اسفار ملاحضرات)	انسان و سرنوشت	خدمات متقابل ایران و اسلام	فلسفه تاریخ	تکامل اجتماعی انسان
انسان کامل نظام حقوق زن در اسلام	نظام اقتصادی اسلام	مقالات فلسفی (۳ جلد)	فلسفه اخلاق	
اخلاق جنسی	سیره نبوی	خدا در زندگی	فطرت	درس های کتاب شقایب ابن سینا (۳ جلد)
آزادی معنوی	انسان و ایمان	هدف زندگی	عدل الهی	حق و باطل
		شرح منظومه ملاهادی سبزواری	تعلیم و تربیت	داستان راستان

دسته بندی

کتاب های فلسفی محض	حرکت و زمان، فلسفه تاریخ، فلسفه اخلاق، مقالات فلسفی، درس های کتاب شقایب ابن سینا، شرح منظومه حاج ملاهادی سبزواری
کتاب های میانی	انسان و سرنوشت، عدل الهی، تکامل اجتماعی انسان، نظام اقتصادی اسلام، انسان کامل، فطرت، انسان و ایمان
کتاب های مسائل جاری	سیره نبوی، خدا در زندگی انسان، هدف زندگی، خدمات متقابل اسلام و ایران، نظام حقوق زن در اسلام، اخلاق جنسی، داستان راستان، حق و باطل، تعلیم و تربیت در اسلام

